

København 28. oktober 2020

Indstilling til Cavlingprisen 2020

Emil Rottbøll og Asger Ladefoged, Berlingske

For i fællesskab over tre rejser og 21 artikler at levere en bred og modig dækning af valget i Hviderusland.

Jeg indstiller hermed journalist Emil Rottbøll og fotojournalist Asger Ladefoged fra Berlingske for deres fælles indsats, der over tre reportagerejser og 21 artikler bredt afdækkede valget i Hviderusland, der blev afholdt d. 9. august 2020.

Valget i Hviderusland blev særlig interessant, fordi det blev en principiel historie om ytringsfrihed, demokrati og pressefrihed - i høj grad pga Berlingskes afdækning. Emil Rottbøll og Asger Ladefogeds indsats fremskyndede reelt ønsket om sanktioner mod Hviderusland.

Emil og Asger var blandt de meget få vestlige akkrediterede journalister, men det betød ikke, at de af den grund kunne arbejde frit. Under betydelig risiko for deres egen sikkerhed opretholdte de modigt dækningen af demonstrationerne i Minsk og særligt Asger Ladefoged oplevede diktaturets jernnæve, da han to gange med voldsomhed blev tilbageholdt af hviderussisk politi, og den ene gang selv blev en del af historien, da han af sikkerhedspolitiet blev tilbageholdt, sparket og fik konfiskeret sine hukommelseskort med fotos. Blot fordi han passede sit arbejde.

Det var målrettet chikane mod pressen, der, trods akkreditering og iført tydelige gule presseveste, skulle forhindres i at vise, hvad der faktisk foregik. Berlingske bragte historien og andre medier tog den hurtigt op, og det blev en sag, der, via udenrigsminister Jeppe Kofod, nåede EU, og som Hvideruslands ambassadør i Helsinki senere undskyldte over for Berlingske.

Men dækningen af demonstrationerne er blot en del af deres samlede indsats. På de tre reportagerejser til landet har de to i fællesskab leveret historier før, under og efter valget, og i ord og fotografi har de klædt læserne på til bredt at forstå situationen i Hviderusland. Gennem nærværende personfortællinger har de i 21 artikler i ord og fotos berettet om, hvordan en befolkning i 26 år har levet under landets enevældige præsident Aleksandr Lukasjenko, som de nu ved dette valg har ønsket at tage et opgør med.

Den fysiske afstand fra København til Hvideruslands hovedstad Minsk er cirka den samme som til Paris - men der er tale om to vidt forskellige verdener. Hviderusland er i kraft af Lukasjenko blevet kaldt Europas sidste diktatur, og hans vej til endnu en valgsejr syntes i foråret at være sikker, da først to af hans modkandidater blev sendt i fængsel og den sidste senere flygtede til Rusland. Men ingen havde regnet med, hvad deres koner fandt på.

Netop konerne til de tre er Emil og Asger helt tæt på, da de tager med dem til valgmøde 300 kilometer uden for Minsk og efterfølgende bringer læserne med ind i deres valgbus på vej til næste valgmøde. Og her får vi den personlige fortælling, der er vedkommende, fordi den er

fortalt gennem de tre centrale hovedpersoner, og særligt via Svetlana Tikhanovskaja, der lykkedes med officielt at blive registreret som præsidentkandidat.

De nærværende personfortællinger fortsætter, da de to tager til landsbyen Zorka, for at fortælle om en tidslomme, hvor der malkes køer, som vi gjorde i Danmark for 50 år siden. De statsejede landbrug og virksomheder har nemlig altid været et effektivt middel til at sikre Lukasjenko magten, og det er her vi, via landsbyens borgeres fortællinger, i en stærk reportage får en dybere forståelse for hele samfundets opbygning og magtstruktur. Stem (på Lukasjenko) eller bliv arbejdsløs.

Emil og Asger vender tilbage til hovedstaden, hvor folket går på gaden og protesterer over valgresultatet, der endnu engang udråber Lukasjenko som vinder. Der opstår kampe mellem borgere og politi, og igen placerer Emil og Asger sig helt centralt i begivenhederne, for at komme tæt på borgerne og få deres personlige historier og for i enestående og fortællende fotojournalistik at dokumentere begivenhederne.

Det er ved de demonstrationer, Emil og særligt Asger oplevede styrets voldsomhed og magtudøvelse som omtalt indledningsvist, men mange hviderussere betalte en endnu større pris for protesterne mod styret. De fik voldsomme tæv på gaden og blev udsat for markant brutalitet efter ophold i fængsel. Den historie dokumenterer Asger og Emil også, og særligt Asger Ladefogeds rystende stærke fotografiske portrætter af ofrene, fortæller sin egen vedkommende historie om mødet med magthaverne. De fotos rammer betragteren lige i maven, og sammen med Emil Rottbølls fortælling fremstår det som et stærkt og vedkommende vidnesbyrd på den brutalitet, der har sikret Lukasjenko magten i alle årene.

Emil og Asger er som led i de 21 artikler også til begravelse hos 28-årige Nikita, der forsvandt under en demonstration og blev fundet hængt i en skov udenfor Minsk. Magthaverne påstår, det var selvmord, men ingen i forstaden Molodjetjno, tror på den historie. Vi er med til begravelsen og igen beretter de to med nærvær i ord og fotojournalistik på en måde, der får os andre til at forstå begivenhederne.

Lukasjenko blev 23. september igen taget i ed som landet præsident. Danmark og en lang række af EU lande nægter at anerkende ham som præsident. Og demonstrationerne pågår fortsat.

Det er Emil og Asgers vedholdende journalistik og fælles indsats over tre rejser til Hviderusland, hvor formålet har været at klæde os andre på til virkelig at få indsigt i diktaturet, forstå mekanismerne i magtstrukturen, mærke og forstå folkets behov for oprør, og i helt særlig grad at de fortæller det hele via lokale stemmer i befolkningen, der gør, at Emil Rottbøll og Asger Ladefoged udviser særligt talent og initiativ og fortjener at vinde cavlingprisen 2020.

Mvh

Søren Lorenzen

Redaktionschef, Berlingske